

LİSANSÜSTÜ TEZLERDE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNE İLİŞKİN ARAŞTIRMALARDA YÖNELİMLER

Seyithan ALTAŞ*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin 2005-2016 yılları arasında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemi ile tasarlanmış ve durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2005-2016 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin yapılmış olan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Çalışmada örnekleme yoluna gidilmemiş, evrendeki tüm tezlere ulaşılması hedeflenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmış, tezlerin lisansüstü düzeyi, yapıldığı üniversite, yapıldığı enstitü, tezin ait olduğu bilim dalı, tezlerin araştırma türü ve araştırma grubu açısından incelenerek kategorize edilmiştir. Araştırmada Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin tamamına yakınının yüksek lisans tezi olduğu; tezlerin en çok Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı; tezlerin en çok Eğitim Bilimleri Enstitülerinde yapıldığı; tezlerin en çok Sosyal Bilimler eğitimi alanında yapıldığı; tezlerin sadece çeyreğinin araştırma türünün belirtildiği; tezlerin çalışma grubunun yarıya yakınının ilköğretim öğrencileri oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anahtar Kelimeler: Tarih, İnkılap Tarihi, Atatürkçülük, Ulusal kimlik, Araştırma tezleri

ABSTRACT

The purpose of this study, the years 2005-2016 for the Republic of Turkey and Atatürk revolution history lesson MS and PhD theses in terms of various variables. The study was designed with qualitative research method and case study model was used. The study group between the years 2005-2016 constitute graduate theses that have been made concerning the Republic of Turkey and Atatürk revolution history lesson. In this study, sampling method was not used and it was aimed to reach all theses in the universe. Document analysis was used as data collection method. Content analysis method was used to analyze the data. Theses have been categorized by examining in terms of graduate level, university, institute, science of thesis, research type and research group. all made in the Republic of Turkey and Atatürk Revolution History research postgraduate courses which are related to the thesis of masters thesis was found to be close. Most of these theses were done at Gazi University; theses are mostly done in Educational Sciences Institutes; theses were mostly conducted in the field of Social Studies education; only the quarter of the theses indicated the type of research; It is concluded that almost half of the study group of the theses is elementary school students.

Key Words: History, The History of Revolution, National identity, Research Theses

*Öğr. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Çayeli/ RİZE,
seyithan.altas@erdogan.edu.tr

Hakemli Araştırma Makalesi Peer-reviewed Research Article		
Başvuru Submission	Kabul Accept	Yayın Publish
19.02.2019	21.06.2019	30.06.2019

GİRİŞ

Toplum tarafından resmi bir kuruluş olarak oluşturulmuş olan okul, kültürel mirası aktarmak ve ülke gençliğini gelecekteki hayata hazırlamakla yükümlüdür (Demirtaş ve Barth, 1996). Siyasal bir kuruluş olan devletin, egemenliğini devam ettirebilmesi ve karar verici duruma gelebilmesi için etkili, nitelikli vatandaşlar yetiştirmesi gerekir. Bir devletin etkili vatandaşlara sahip olabilmesi için bütün kurumlarının aynı amaç için çalışması ve tüm vatandaşlarının da bu konuda bilinçli olması gerekir (Ersoy, 2007; Sağlam, 2011). Bu çerçevede sosyal bilgiler, tarih ve vatandaşlık bilgisi dersleri ülkelerin siyasal felsefelerine bağlı olarak eğitimin siyasal karakterli amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de insan yetiştirme düzeni içerisinde ulusal kimliğin şekillenmesinde tarih alanı önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Yılmaz, 2006). Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi eğitimi de böyle bir siyasal toplumsallaştırmayı önemsemektedir (Akbaba, 2007).

İnkılâp Tarihi derslerinin ortaya çıkmasında üç önemli faktör bulunmaktadır. Birincisi, 1930’lu yıllarda, yeni bir anlayışla yeniden kurgulanmaya başlayan tarih biliminin bir parçası olarak ortaya çıkan İnkılâp Tarihi düşüncesidir. İkincisi İnkılâp tarihinin vatandaşlık eğitiminin bir parçası olarak yüklendiği doğal işlevdir. Üçüncüsü, bu disiplinin uluslararası düzeyde, karşılaştırılmalı bir “inkılâp tarihi” olarak sunulması düşüncesidir. En çok üniversite düzeyinde karşılaşılan bu durumun, tarihten çok sosyoloji ve siyaset bilimi ile ilgili olduğu söylenebilir. Bu tür İnkılâp tarihi öğretiminin amacı, *Avrupa’da yükselen totaliter rejimlere karşı gençliğimizi korumak* olarak formüle edilebilir (Safran, 1998). Atatürk’ün önderliğinde gerçekleştirilen milli mücadele ile kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kuruluşu ile başlayan süreçte gerek devlet gerekse millet yapısının demokrasiye uygun hale getirilmesi için girişilen çabalar içerisinde İnkılâp Tarihi öğretimi önemli bir yer tutmaktadır (Bolat, 2012: 250).

Türkiye Cumhuriyeti’nin insan yetiştirme düzeni içerisinde ulusal kimliğin şekillenmesinde, inkılâp tarihi dersine önemli roller yüklendiği görülmektedir. Bu sebepten Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, eğitim sistemimizde hala zorunlu olan derslerden biridir. Temelleri 1925 “İhtilaller Tarihi” dersine kadar giden bu ders, 27 Mayıs 1960’tan sonra “Türk İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi”, 1968’de “Türk Devrim Tarihi”, ve 1980 sonrası “Türk İnkılâp Tarihi” adıyla okutulmuştur. 1981 yılından itibaren ise 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu uyarınca “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi”

1982 de ise “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” adını almıştır. İlköğretimde sekizinci sınıfta, liselerde on birinci sınıfta, “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” adı altında işlenmektedir. Üniversitelerde de zorunlu olarak “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” dersi yer almaktadır (Şimşek ve Güler, 2013).II. Dünya Savaşı öncesi, daha çok geçmişe yönelik bilgi ve kültür aktarımı esas alınan Tarih eğitiminde, son elli yılda önemli değişimler yaşanmıştır. Bu zaman dilimi içinde gelişmiş batı ülkelerinde Tarih dersleri geçmişin bilgisinin aktarımının yanında, düşünme becerilerini kazandıracak şekilde yapılandırılmıştır (Aslan, 2006: 162). Böylece kronolojik düşünme, kanıta dayalı düşünme, tarihsel empati, kanıt yorumlama gibi tarihsel düşünme becerileri ön plana çıkarılan Tarih dersleri, öğrencilerin analitik, eleştirel ve demokratik düşünme becerileri gibi zihinsel becerilerini geliştirmeye daha çok önem verir hale gelmiştir. İnkılap tarihi dersi ise “vatan, millet, bayrak, devlet, yönetme biçimi, hak ve sorumluluklar gibi unsurların öğretilmesi ile öğrencilerin vatandaşlık bilinci geliştirilmesi” gibi daha çok değerlerin aktarılması ve yeni değerlerin oluşturulmasında önemli rolünü sürdürmüştür (Demircioğlu ve Tokdemir,2008: 69).Ulusal kimliğin şekillenmesinde önemli rolü olan tarih eğitiminin araştırmalara konu olması bilinçli vatandaşlar yetiştirilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim sisteminin hemen her kademesinde yer alan *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük* dersi öğretimi ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmaları araştırmanın temel amacı olarak belirlenmiştir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük* öğretimi ile ilgili yapılan tezler lisansüstünün hangi düzeyi ile ilgilidir?
2. *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük* öğretimi ile ilgili tezler hangi üniversitelerde yapılmıştır?
3. *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük* öğretimi ile ilgili tezler hangi enstitülerde yapılmıştır?
4. *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük* öğretimi ile ilgili tezler hangi bilim dallarında yapılmıştır?
5. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretimi ile ilgili tezler hangi araştırma türü ile yapılmıştır?
6. *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük* öğretimi ile ilgili tezler hangi çalışma grubu ile yapılmıştır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkiye’de 2005-2016 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi yönelik hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelendiği bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile tasarlanmış ve durum çalışması modeli kullanılmıştır. McMillan (2000), durum çalışmasını bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da birbirine bağlı diğer sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015:255).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2005-2016 yılları arasında Türkiye’de Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik yapılmış olan tezler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini 2005-2016 yılları arasında yapılmış olan 30 tez oluşturmaktadır. Tezlere ait genel bilgilere bulgular bölümünde yer verilmiştir.

Verilerin Toplanması

2005-2016 yılları arasında yapılan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik tezlere YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı kullanılarak ulaşılmıştır. Tezlere ulaşmak için İnkılap Tarihi, Atatürkçülük, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi anahtar kelimeleri girilmiş ve toplam 53 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden belirtilen yıllar arasında olmayanlar ve erişime açık olmayanlar çıkarılmış, böylece toplam 30 teze çalışma yürütülmüştür. Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187).

Verilerin Analizi

Çalışmada toplanan verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:227). Bulunan tezler; lisansüstü eğitim düzeyleri, yaptıkları üniversiteler, bilim dalları, yöntemleri gibi değişkenler açısından incelenecek biçimde kategorize

edilmiştir. Ardından veriler kodlanmış ve bu kodlamaların frekansları ile yüzdeleri belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yapılan tezlerin lisansüstü düzeyi, yapıldığı üniversite, yapıldığı enstitü, tezin ait olduğu bilim dalı, tezlerin araştırma türü, yürütülen tezlerin araştırma grubu yer almaktadır.

Tablo 1. Tezlerin Lisansüstü Düzeylerine Göre Dağılımı

Tezin Lisansüstü Düzeyi	f	%
Yüksek Lisans	28	93
Doktora	2	7
Toplam	30	100

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin %93'ünün yüksek lisans, %7'sinin doktora tezi olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	%
Gazi Üniversitesi	9	30
Marmara Üniversitesi	3	10
Celal Bayar Üniversitesi	3	10
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	7
Dicle Üniversitesi	2	7
Adnan Menderes Üniversitesi	1	3
Erciyes Üniversitesi	1	3
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	3
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	3
Onsekiz Mart Üniversitesi	1	3
Uşak Üniversitesi	1	3

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	3
Fırat Üniversitesi	1	3
Yeditepe Üniversitesi	1	3
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	3
Çukurova Üniversitesi	1	3
Toplam	30	100

Tablo 2 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin %30'unun Gazi, %10'unun Marmara, %10'unun Celal Bayar, %7'sinin Karadeniz Teknik, %7'sinin Dicle, %3'ünün Adnan Menderes, %3'ünün Erciyes, %3'ünün Gaziosmanpaşa, %3 Abant İzzet Baysal, %3'ünün Onsekiz Mart, %3'ünün Uşak, %3'ünün Mehmet Akif Ersoy, %3'ünün Fırat, %3'ünün Yeditepe, %3'ünün Dokuz Eylül ve %3'ünün Çukurova Üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitüler	f	%
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	17	57
Sosyal Bilimler Enstitüsü	12	40
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	1	3
Toplam	30	100

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin %57'sinin Eğitim Bilimleri, %40'ının Sosyal Bilimler ve %3'ünün Türkiyat Araştırmaları Enstitülerinde yapıldığı görülmektedir.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Bilim Dallarına Göre Dağılımları

Bilim Dalları	f	%
Sosyal Bilgiler Bilim Dalı	16	53
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Bilim Dalı	10	33
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı	1	3
Eğitimi Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı	1	3
Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı	1	3

Belirtilmemiş	1	3
Toplam	30	100

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin %53'ünün Sosyal Bilgiler, %33'ünün Ortaöğretim Sosyal Alanlar, %3'ünün Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, %3'ünün Eğitim Yönetimi ve Denetimi ve %3'ünün Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Türüne Göre Dağılımı

Araştırma Türü	f	%
Nicel	-	-
Nitel	3	10
Karma (Nicel ve Nitel)	4	13
Belirtilmemiş	23	77
Toplam	30	100

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin %10'unun nitel, %13'ünün karma olduğu; %77'sinin araştırma türünün belirtilmemiş olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Lisansüstü Çalışma Gruplarına Göre Tezlerin Dağılımı

Çalışma Grubu	f	%
İlköğretim Öğrencileri	14	44
Lise Öğrencileri	4	13
Öğretmenler	7	22
Ders Kitapları	3	9
Belirtilmemiş	4	13
Toplam	32	100

Tablo 6'da Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin çalışma grubu incelendiğinde

%44'ünün ilköğretim öğrencileri, %13'ünün lise öğrencileri, %22'sinin öğretmenler, %9'unun ders kitapları olduğu; %13'ünün çalışma grubunun belirtilmediği görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin tamamına yakınının yüksek lisans tezleri olduğu; doktora tezlerinin ise lisansüstü tezler içerisinde onda birden daha az bir oranda olduğu; yapılan lisansüstü tezlerin en çok Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin en çok Eğitim Bilimleri Enstitülerinde yapıldığı; tezlerin en çok Sosyal Bilgiler eğitimi alanında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin sadece çeyreğinin araştırma türünün belirtildiği; geri kalan kısmının ise araştırma türünün belirtilmediği; tezlerin çalışma grubunun yarıya yakını ilköğretim öğrencilerinin oluşturduğu görülmüştür.

Araştırmanın bulguları ışığında aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

1. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili doktora tezlerinin nicelik olarak artırılması alanla ilgili nitelikli çalışmaların ortaya çıkmasına imkân verebilir.
2. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili tez çalışmalarında araştırma türünün belirtilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaba, B. (2007). Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinin Amaçlarına Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 339-352.
- Aslan, E. (2006). Türkiye'de Tarih Eğitiminin Sorunları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106-114.

- Barth, J.& Demirtaş, A. (1996). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Milli Eğitim Geliştirme Projesi Yayınları.
- Bolat, M. (2012). Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin Oluşum Sürecinde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi'nin Yeri ve Amaçları, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 249-264.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demircioğlu, İ. ve Tokdemir, H. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi; Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15): 69-88.
- Ersoy, A. F. (2007). *Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmenlerin Etkili Vatandaşlık Eğitimi Uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- McMillan, J. H. (2004). *Educational Research: Fundamentals for the consumer*. Boston: Allyn and Bacon.
- Safran, M. (1998). İnkılap Tarihi Öğretimine Yaklaşım Sorunları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 5-17.
- Sağlam, H. İ. (2011). Öğretmen Adaylarının Etkili Vatandaşlık Yeterlik Düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 39-50.
- Şimşek, A. Ve Güler, M. (2013). Öğretmen ve Öğretmen Adayı Görüşlerine Göre Lise Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Dersinin Öğretiminde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Özel Sayı*, 6 (14), 543-575.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, M. (2006). Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 3-6.